

KOMUNITA V ZAHRANIČÍ

STÁRNUTÍ V KOMUNITĚ

Veronika BEŠŤÁKOVÁ
ww.cohousing.cz

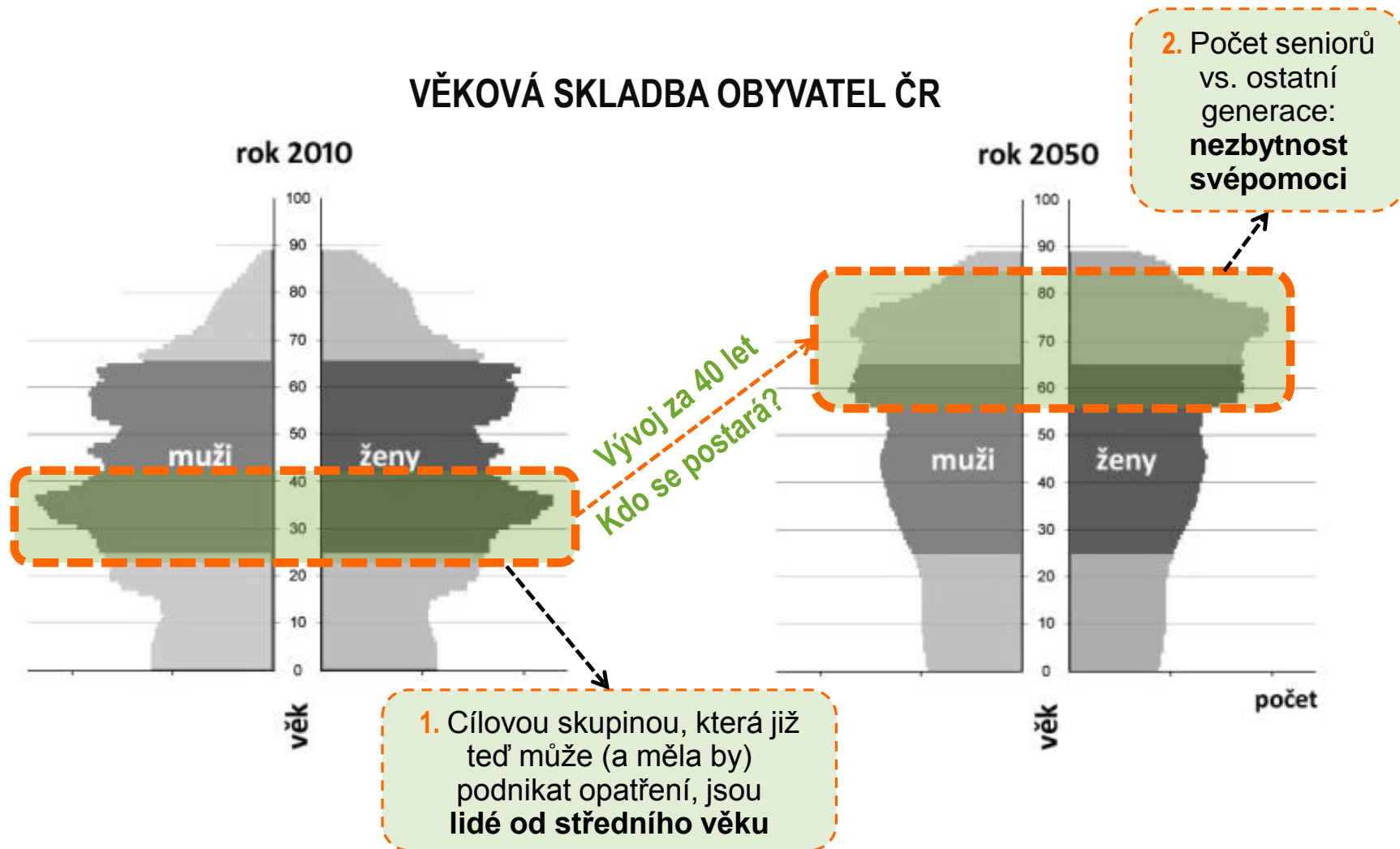
Workshop KOMUNITNÍ BYDLENÍ (NEJEN) PRO SENIORY / 21. 11. 2013 / Brno

OBSAH

- **ÚVOD – NUTNÝ EXKURZ DO DEMOGRAFICKÉ SITUACE**
- **KDE A JAK PROŽÍT STÁRNUTÍ A STÁŘÍ**
- **COHOUSING 40+ (ŠVÉDSKO) – městská komunita**
- **MARPA (FRANCIE) – venkovská komunita**

ÚVOD

VĚKOVÁ SKLADBA OBYVATEL ČR

KDE A JAK PROŽÍT STÁRNUTÍ A STÁŘÍ

1. STÁRNUTÍ V ÚSTAVECH / KOLEKTIVNÍ BYDLENÍ

- Domovy pro seniory, DPS, LDN

2. STÁRNUTÍ DOMA / INDIVIDUÁLNÍ BYDLENÍ

- V dosavadní domácnosti; nejrozšířenější současný trend

3. STÁRNUTÍ V KOMUNITĚ / KOLEKTIVNÍ BYDLENÍ

- Senior cohousing, cohousing 40+, MARPA

ŠVÉDSKO

COHOUSING 40+

CO JE COHOUSING A COHOUSING 40+?

■ COHOUSING

- Vědomě budované sousedské společenství
- Klade důraz na mezilidské vztahy
- Zachovává osobní nezávislost každého jednotlivce

■ COHOUSING 40+

- Svépomocné komunitní bydlení od 40 let: „pro druhou půlku života“
- **!!! Nejen pro seniory od 65+ !!!**

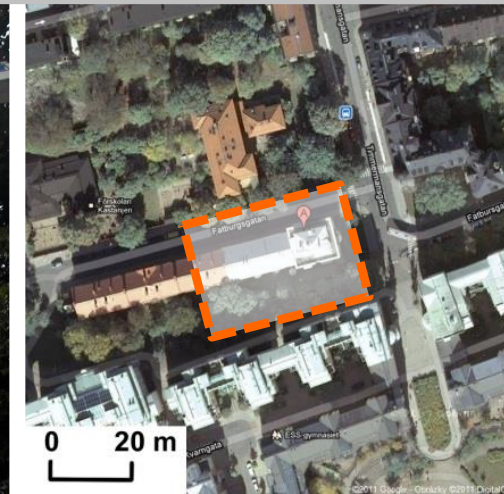
COHOUSING 40+ PRO KOHO?

- „Pro osoby, kterým se přestal život točit jen okolo dětí“
- Pro osoby, které se chtějí opět více věnovat samy sobě
- Vyžaduje jiné uvažování generace 40+, přípravu na stárnutí a stáří
- Vyžaduje nový pohled na seniory a na „bydlení seniorů“
- **Žádné řešení zvenčí – nápad samotných obyvatel**

PŘÍKLAD COHOUSINGU 40+

FÄRDKNÄPPEN

STOCKHOLM
centrum města
1993
43 bytů
50 obyvatel

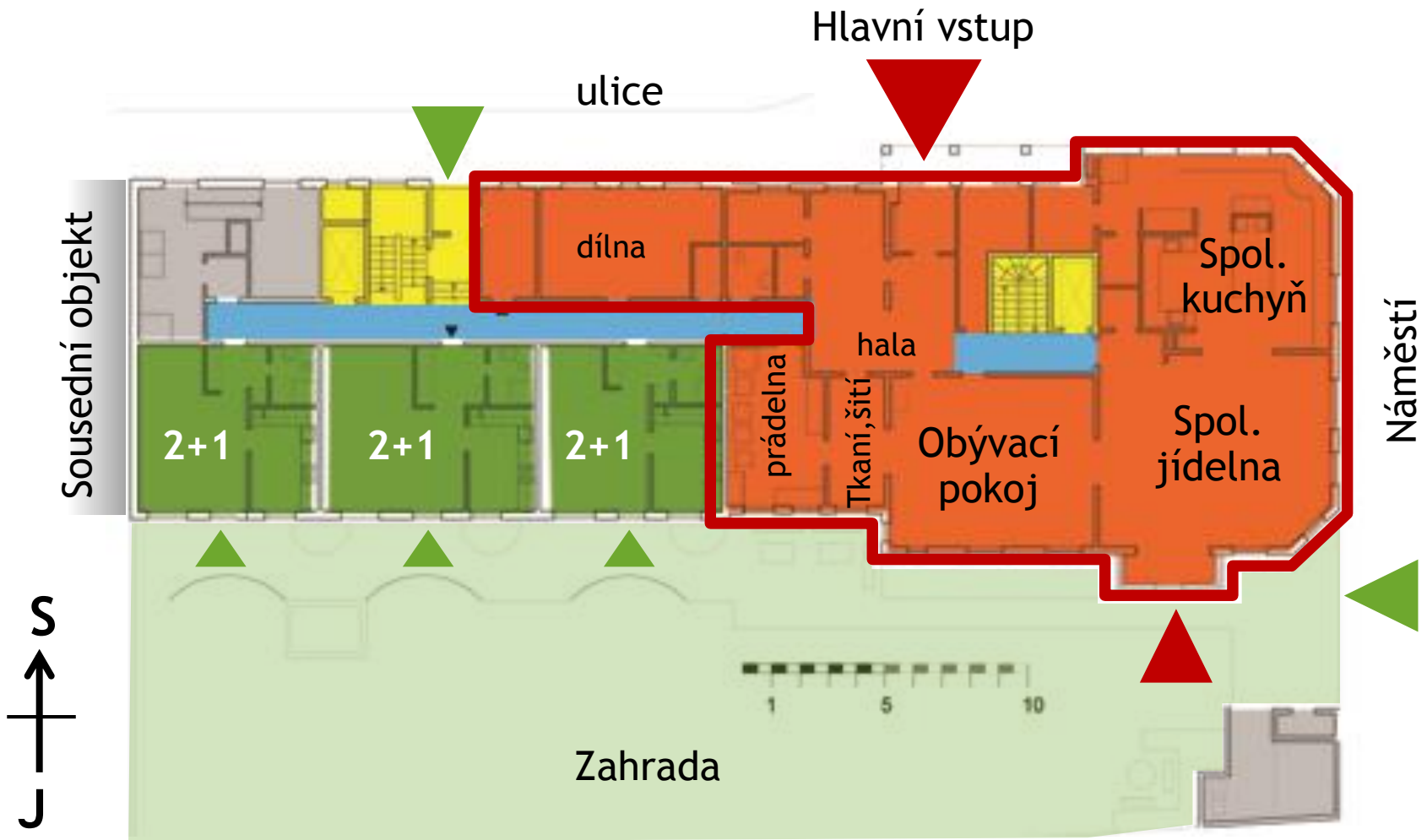
FÄRDKNÄPPEN

OBVYATELÉ

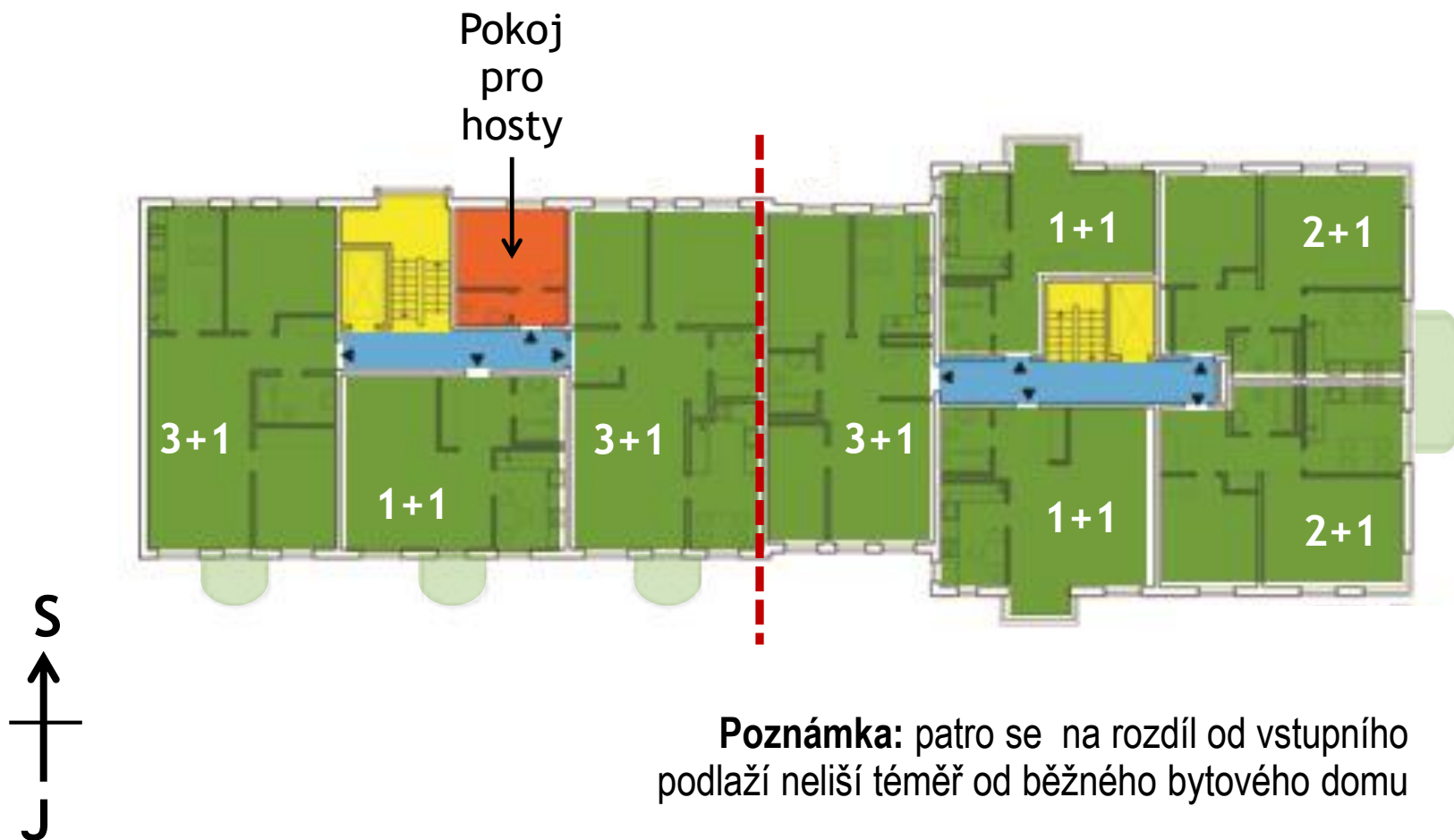
FÄRDKNÄPPEN

PŘÍZEMÍ

FÄRDKNÄPPEN

TYPICKÉ PODLAŽÍ

Poznámka: patro se na rozdíl od vstupního podlaží neliší téměř od běžného bytového domu

FÄRDKNÄPPEN

JAK VZNIKL?

- Roku 1987 se poprvé sešla skupina osob středního věku a seniorů
- Přemýšleli, jak dále žít a fungovat
- „Vymysleli“ cohousing 40+
- Oslovili neziskového developera (obec), který buduje obecní nájemní byty
- Vyhledali společně pozemek
- Začali spolupracovat s projektanty a realizačními firmami
- V roce 1993 byl projekt úspěšně dokončen
- Stal se prototypem cohousingu 40+

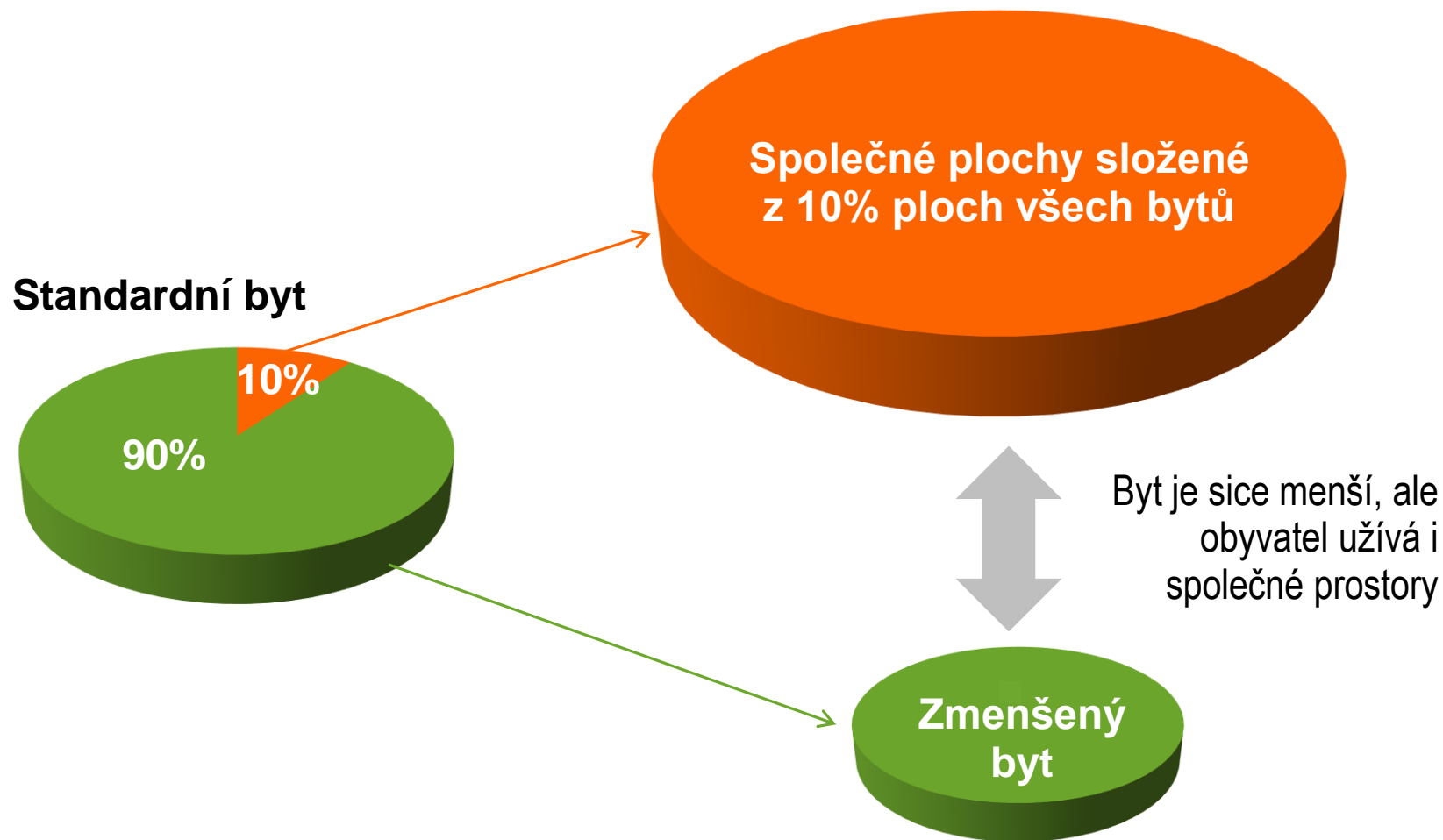
COHOUSING 40+

NÁKLADY

- **POŘIZOVACÍ NÁKLADY** - srovnatelné s běžným bydlením
- **PROVOZNÍ NÁKLADY** - velká efektivita projektu
- **CO SE NEDÁ VYČÍSLIT PENĚZI** - přidaná hodnota projektu

COHOUSING 40+

POMĚRY PLOCH

COHOUSING 40+

VAŘENÍ A STOLOVÁNÍ

Ve Švédsku absolutní základ: povinná společná práce
To, co komunitu stmeluje = důvod společné existence

COHOUSING 40+

VAŘENÍ A STOLOVÁNÍ

- **Dobré jídlo**
 - **Kontakt s lidmi**
- } **základní lidské potřeby**

- Pravidelné společné večere, většinou PO-PÁ
- Rozdělení do pracovních skupin, každá vaří 1x za 5 týdnů
- Levné, pohodlné, bezpečné, příjemné, zábavné

COHOUSING 40+

CENA VEČEŘÍ

- **Cena za jednu večeři: 25,- až 40,- SEK**
- Cena za chléb: 25,- SEK
- Cena za obyčejný oběd v kantýně: 70-80,- SEK
- Cena za večeři v restauraci: 300-400,- SEK
- **Platí se jen cena materiálu, ne práce, energie zvlášť**

COHOUSING 40+ NÁJEMNÉ

- Paní Monica (78 let) žije v nejmenším bytě 1+kk (37 m²)
- K dispozici má dalších 345 m² společných prostorů
- Nájemné za byt je srovnatelné s běžným bydlením
- Za užívání společných prostorů má nájem dražší o 7 m²
- **Tzn. platí za 37+7=44 m² nájemného**

COHOUSING 40+

POKOJ PRO HOSTY

■ Specifická místnost v cohousingu

- Poskytuje soukromí oběma stranám, nenarušuje hostitelovu domácnost
- Neubírá plochu v bytě samotném
- Pohotovostní prostor
- Dle velikosti a vybavení levné vs. drahé
- Např. Färdknäppen: 15,- SEK/noc/osoba (= cca 42,- Kč!)

COHOUSING 40+ OSTATNÍ AKTIVITY A VYBAVENÍ

COHOUSING 40+

HLAVNÍ POZNATKY

- **Svépomoc – společná práce ve společných prostorách**
- **Iniciativa „zdola“ a ideálně i podpora „shora“**
(bez iniciativy zdola to není cohousing)
(bez podpory shora je to náročné)
- **Soukromí – nutno dispozičně podpořit a respektovat**
- **Vzájemná výpomoc v případě potřeby – písemná či ústní dohoda**
- **Integrace do okolí**
- **Jednoznačná legislativa**
- **Nastěhovat se včas** v rámci „přípravy na stáří“

COHOUSING 40+

HLAVNÍ POZNATKY

- Nemělo by vzniknout pasivní společenství typu DPS, které přijímá jen nemohoucí a je závislé na pomoci zvenčí
- *Jedna obyvatelka holandského senior cohousingu řekla: „Nečekat, až naše bydlení začne řešit někdo jiný, protože my sami jsme se stali nemohoucími...“*

COHOUSING 40+

ČESKÁ REPUBLIKA

■ V ČR není spousta věcí samozřejmých, např.:

- Veřejná diskuze nad kvalitou bydlení
- Iniciace, participace
- Aktivní příprava na stárnutí a stáří
- Stěhování,..

■ Info o cohousingu od r. 2008 – dosud žádný nedokončen

■ Žádný cohousing 40+ nebo senior cohousing se nezačal budovat

■ Co dále brání?

- Neznalost cohousingu, nerelevantní představy o něm
- Zdlouhavost vzniku první referenční komunity
- Obecná nedůvěra k lidem i k principu sdílení
- Rigidní legislativní zázemí a nekoncepční bytová politika
- Spoléhání starších osob na pomoc státu či rodiny

FRANCIE

MARPA

FRANCIE

CO JE MARPA? *Maisons d'accueil rurales pour les personnes âgées*

- „Malé venkovské statky“ pro místní seniory
- **Hlavní idea: alternativa městským domovům pro seniory**
- Aby venkovští obyvatelé nemuseli odcházet na stáří do měst, když celý život prožili na venkově v kontaktu s půdou

MARPA

HISTORIE A SOUČASNOST

- Inicátorem myšlenky je MSA, *Mutualité Sociale Agricole*, Zemědělská pojišťovna
- Vznik: 80. léta 20. století
- Dnes existuje síť 170 domů (10 nových domů ročně)

MARPA ZÁZEMÍ

- Finanční podpora od MSA
- Úzké partnerství s místním společenstvím (tj. obec)
- MARPA je řízena buď francouzskou neziskovou organizací (Association loi de 1901) nebo místní obcí

ARCHITEKTURA A URBANISMUS

Architektonická podoba:

- Nízkopodlažní areál se zahradou a dvorem
- Soukromé bytové jednotky (plně vybavené, zařízené dle chuti)
- Společné prostory (kuchyně, jídelna, dvůr)
- Minimální nutné zázemí pro ošetřovatele

Urbanistická poloha:

- V obci nebo hned na jejím okraji
- Blízkost (pěší dostupnost) obchodů, služeb, lékařské pomoci

MARPA PŘED VZNIKEM

■ Průzkum situace a představ obyvatel

- Školený pracovník provádí dotazníkové šetření s obyvateli 65+
- Nutný souhlas ostatních obyvatel obce se vznikem MARPY

MARPA LIDÉ

■ Obyvatelé

- Max. 20 osob s průměrným věkem 85 let

■ Zaměstnanci

- Vedoucí, zástupkyně vedoucí, 4 pečovatelky
- **Srovnání s ČR: DS 30-75 zaměstnanců / 100 klientů!!**

MARPA NÁKLADY

- Průměrná cena stavby i s pozemkem: 780-850 tis. Euro (19 – 21,5 mil. Kč)
- Srovnání s ČR: **cena 1 lůžka v DS: 1,2 mil. Kč!! (stav 2006)**
- **Jeden byt v MARPĚ stojí stejně nebo méně než jedno lůžko u nás!!**

MARPA

JAK FUNGUJE

- Obyvatelé se podílí na údržbě své zahrady i společného dvora
- Možnost společných nákupů a společné přípravy jídla a stolování
- Objekt není medikalizovaný
- Lékař i další služby jsou k dispozici v obci nebo je nutné si je objednat
- V objektu nejsou nákladná zařízení (bazény, rehabilitační místnosti...)

STÁRNUTÍ V KOMUNITĚ vs. STÁRNUTÍ V ÚSTAVECH

■ **JEDNÁ SE O BĚŽNÉ (normální) BYDLENÍ**

■ **OBYVATELÉ / SENIOŘI NADÁLE ROZHODUJÍ SAMI O SOBĚ**

■ **STĚHOVÁNÍ DO PROJEKTU SE NEODKLÁDÁ, AŽ SE ZHORŠÍ ŽIVOTNÍ SITUACE**

STÁRNUTÍ V KOMUNITĚ vs. STÁRNUTÍ DOMA

■ **SPOLEČENSKÁ KONCEPCE PROJEKTŮ**

- Podpora mezilidských vztahů
- Zabránění pocitu osamělosti či skutečnému osamocení
- Integrace do okolní komunity

■ **„SOCIÁLNĚ-ARCHITEKTONICKÉ“ ŘEŠENÍ**

- Zajištění tolik soukromí, kolik člověk potřebuje
- Zajištění tolik společnosti, kolik si člověk přeje
- Přiměřené, bezbariérové bydlení

■ **ZAPOJENÍ OBYVATEL a využití jejich potenciálu**

- Do vzniku projektu
- Do fungování projektu
- Vzájemná výpomoc a péče

DOPORUČENÍ NA ZÁVĚR

- **NUTNOST SI UVĚDOMIT NEUDRŽITELNOU SITUACI**
 - (NOVÉ) INSTITUCE NEJSOU ŘEŠENÍM
 - OSOBNÍ ZODPOVĚDNOST JEDNOTLIVCŮ
 - PODPORA ZE STRANY OBCÍ/INSTITUCÍ
- **SPRÁVNÉ POCHOPENÍ KONCEPTU KOMUNITNÍHO BYDLENÍ/STÁRNUTÍ V KOMUNITĚ/A OSVĚTA**
- **VYTVOŘENÍ MODELU KOMUNITNÍHO BYDLENÍ PRO ČESKÉ PROSTŘEDÍ VE SPOLUPRÁCI SE SENIORY**

DĚKUJI ZA POZORNOST

